Gästgiveriverksamheten i Vretstorp

Strax söder om Vibysjön möttes vägarna mellan Askersund-Västernärke och Tiveden-Örebro. Platsen blev tidigt en naturlig mötesplats för Vibybygden. Sedan 1600-talet har här hållits ting för Grimstens härad. I anslutning till tingsplatsen anlades en gästgivaregård, vilken på 1688 års karta över Grimstens härad kallas *Wyby krough*. I husförhörslängderna på 1870-talet är det tydligt noterat att gästgiveriet var förlagt till gården Stora Wretstorp.

Sedan mitten av 1800-talet hölls årligen två marknader vid gästgiveriet, i juni och november. Hit kom både traktens bönder och kringresande försäljare för att sätta upp sina stånd på var sida om vägen vid gästgiverigården. En krog var inrymd i en byggnad på motsatta sidan om vägen. Troligen gick det ibland hett till vid krogen, varför en arrestlokal uppfördes intill gästgivargården, där de värsta bråkstakarna kunde buras in.

Dagens bebyggelse på den gamla tingshusplatsen utgörs av den fd gästgivaregården och det gamla tingshuset. Gästgiveriet är en välbevarad rödfärgad träbyggnad i två våningar från 1850-talet. Tingshuset från 1820-talet är en envånings träbyggnad, med ett idag relativt förändrat yttre, både vad gäller färg och tillbyggnad på baksidan.

Under 1800-talets senare hälft växte stationssamhället Vretstorp fram ungefär en kilometer söder om tingshusplatsen. År 1881 flyttades därför gästgiveriverksamheten från Stora Wretstorp till det nybyggda fastigheten Sällerhög intill järnvägsstationen. Sällerhög var en trevånings träbyggnad med affärer i gatuplanet.

Under perionden 1876 till 1895 var det fem olika familjer som drev gästgiveri-verksamheten i Vretstorp. Varje familj stannade ungefär i fyra år.

Värdshusverksamheten flyttades senare till det nybyggda Wretstorps Hotell. Hotellet brann ner till grunden den 21 februari 1923.

Forts. Gästgiveriet

Gästgiveriet i konkurs 1883

Ernst Edvin Johansson, ca 1900

Gästgiveriet drevs under åren 1882 - 1885 av Carl Alfred Johansson och hans hustru Augusta Bergström. Familjen hade i maj månad 1882 flyttat till Vretstorp från Bromma i Stockholm. Carl Alfred var då 23 år gammal och hans hustru Augusta 22 år. Verksamheten gick inte så bra och mot slutet av 1883 försattes den i konkurs. Detta meddelades enligt gängse ordning med Kungörelser i Post och Inrikes Tidningar den 27 november och den 4 december 1883. Utdrag på dessa Kungörelser är redovisade längre ned på denna sida.

Den 18 januari 1884 togs ärendet upp av tinget i Grimstens Härad dit fordringsägarna lämnat in en offentlig stämning. Skulderna uppgick då till 8.590,08 kr.

Två av fordringsägarna var Carl Alfred yngre bröder, Oskar Wilhelm Johansson och Ernst Edvin Johansson som arbetade som drängar vid gästgiveriet och de hade troligen inte fått ut sina löner. Även Carl Alfreds svåger, Ludvig Evald Bergström, var med bland fordringsägarna. Orsaken till detta kan ha varit att han lånat ut pengar till Carl Alfred. Detta är dock endast en gissning.

Den 2 april 1884 beslöt tinget att verksamheten kunde drivas vidare i och med att fordringsägarna godkände ett borgenärsackord på 25%. Carl Alfred och Augusta försökte också rädda delar av sitt privata bohag genom att yrka på bodelning och undantag av enskild egendom men detta godkändes inte av tinget.

Den 12 april 1884 försåldes deras hem. Delar av lösöret köptes då av hemmansägaren Per Adolf Nilsson i Svinnersta och lantbrukaren Per August Winblad i Genstorp. Runt detta köp skrevs en överenskommelse att Carl Alfred och Augusta fick behålla lösöret och använda det på Gästgiveriet till den 1 januari 1886. Detta stadfästes av tinget den 12 maj 1884.

Oskar Wilhelm Johansson, 1942

Forts "Gästgiveriet"

Carl Alfred drev gästgiveriet vidare till den sista december 1885. Han var då änkeman sedan hans hustru avlidit i maj månad samma år.

Den 2 januari 1886 kom Adolf Nilsson och Per August Winblad för att hämta sitt inköpta lösöre. Carl Alfred vägrade dock att lämna ut lösöret varför de då tog kontakt med länsman Kasper Svidén och begärde "*laga handräckning för utbekommande af omstämda effekter*". Länsman Svidén följde med Nilsson och Winblad till Carl Alfred som då var hemma hos sin vän urmakare Finnström. Carl Alfred vägrade dock alltjämt att lämna ut lösöret, förutom ett cylinderur som han gav Winblad, varför Svidén då informerade honom om att han hade 8 dagar på sig att lösa detta, annars skulle lösöret beläggas med kvarstad.

Följande utspelade sig då enligt anteckning i Grimstens Härads Dombok i stämningen från den 18 februari 1886: "*då Svaranden märkt att Svidén ämnade undersöka hans medförda nattsäck, han sedan yttrade "att han skulle inresa till Örebro och tala med Landshöfdingen i ärendet", utsprungit med nattsäcken och medföljt ett å jernvägsstationen stående till afgång färdigt tåg, till Stockholm, hvar efter han icke afhörts*".

Nilsson och Winblad fick aldrig sitt inköpa lösöre och lämnade därför in sin stämningsansökan mot Carl Alfred om "*förskingring av anförtrodt gods*".

I mitten av januari skickades stämningen med delgivningsbevis över till detektiva polisavdelningen i Stockholm för att de skulle leta upp Carl Alfred och delge honom stämningen. I den rapport, återsänd till länsman Svidén, daterad den 24 januari så rapporterar de att eftersökningen misslyckats och att de därför skickar tillbaka stämningen till Vretsorp. Det meddelades också på vilken adress som Carl Alfred då bodde: "*Johanssons bostad är i huset No 67 vid Drottninggatan å nedre botten till höger inpå gården hos mamsell Nilsson.*" .

Information om stämningen nådde till slut fram till Carl Alfred och i ett brev till Grimstens Häradsrätt, daterat i Stockholm den 1 februari 1886, förklarar han sin syn på stämningen.

Stämningen tog upp av tinget den 18 februari 1886. Carl Alfred var då inte själv närvarande utan deltog endast genom sitt ombud, urmakaren Finnström. Beslut togs den 21 april samma år om att ge Carl Alfred uppskov till nästa ting, samt 100 kronor i böter om han då inte närvarande personligen. Beslutet delgavs Carl Alfred under sommaren 1886 då länsman Svidén träffade honom i Stockholm.

Vid tinget den 13 november 1886 fick han åter uppskov till nästa ting *forts.*

Gästgivare i Vretstorp 1876-1900

1876–1888 Gästgivarföreståndare **Karl Johan Gustafsson**, född den 16 januari 1840, flyttade den 21 februari 1876 in till "*Stora Wretstorps Gästgiveri*" från Karlstad med sin fru och fyra barn. Han drev gästgiveriet till den 2 november 1880 då hanflyttade vidare med sina fem barn till Värnamo.

1880–1882 Den 10 november 1880 flyttade **Anders Erik Winbladh** in från Tveta socken i Kalmar län till "*Stora Wretstorps Gästgiveri*" och tog ensam över verksamheten som "*Gästgiveriarrendator*". Han var född den 12 mars 1852 i Hackvads socken, Örebro län. Hans far Petter Persson ägde och drev gården Genstorp i Viby socken.

1882–1885 Den 25 maj 1882 inflyttade **Karl Alfred Johansson** med fru. Verksamheten gick i konkurs i december 1883. Karl Alfred och hans hustru fick två barn under sin tid i Vretstorp, sönerna Hugo år 1882 och Gunnar 1885. Den 2 januari 1886 lämnade han Sällerhög och gästgiveriverksamheten i Vretstorp och åkte till Stockholm.

1886–1890 Efter Karl Alfred Johansson tog **Ture Fredrik Åman** över. Han bodde sedan i flera år med sin familj vid Wretstorps järnvägsstation där han var anställd som "*magasinsföreståndare*". I december 1890 lämnade han gästgiveriverksamheten och återgick helt till jobbet som magasinsföreståndare.

1890–1895

Den 18 december 1890 flyttade **Gustaf Adolf Larsson** från Hallsberg till Vretstorp där han blev Gästgiveriföreståndare. Han drev Gästgiveriet till efter år 1895.

Folkräkningen år 1900

Vid folkräkningen år 1900 finns det inte längre någon "gästgivare" i Vretstorp. Nu har
verksamheten vuxit och ett hotell har byggts. Hotellverksamheten låg i fastigheten Eriksdal och **Alfred Andersson** var noterad som "*Hotellegare*". Han kom ifrån trakten och var född i Viby och drev verksamheten med sin fru och sina fem barn. I verksamheten fanns också tre drängar och tre pigor anställda.

Håkan Bergström

Gästgifvaregården i Vretstorp.

Som man är klädd blir man hädd, är ett ordstäf, som man synes tillämpa vid gästgivaregården i Vretstorp. Detta fick jag erfara, då jag 26 mars passerade Vretstorp för att derifrån fortsätta färden med gästgivareskjuts till Askersund. Underrättad av en jungfru att gästgifvaren sjelf voro att träffa nere på gården, uppsökte jag honom och frågade höfligt, om jag kunde erhålla skjuts och hvad en dylik kostade till Askersund, men fick då svaret: "*Ni orkar gå dit. För resten*" tillade ha i stolt ton "*vill ni ha skjuts, får ni vänta i 3 timmar*". Innan jag hann göra några invändningar på detta näsvisa svar, kom en fin herre, hvilken äfven begärde skjuts till Askersund. Honom svarade gästgifvaren: "*Jo, bevars, herrn skall få skjuts genast!*". Nu frågar jag, om ej den, som är *klädd i en simpel rock*, kan ha rätt att fordra ett lika höfligt svar på en höflig fråga som den, hvilken är klädd i en fin rock. Äro kanhända mina pengar ej lika goda som hans? *Resande*

forts. "gästgiveriet"

men 100 kronor i böter för att han inte var närvarande personligen.

Den 19 januari 1887 togs ärendet åter upp och utslag i målet kom den 11 mars. Carl Alfred, som inte heller denna gång var närvarande, dömdes för "*förskingring av anförtrodt gods*".
Enligt domen skulle Carl Alfred böta 25 kronor till kronan, samt ersätta de förskingrade sakernas värde enligt följande: För svinkreaturen med 75 kr och för kärran med 25 kr.
Han skulle genast utlämna övriga saker till Nilsson och Winblad. Om han inte kunde utlämna dessa saker skulle utmätning ske för att ersätta deras värde. Utmätningen skulle ske enligt följande: Uret 75 kr, örhängena och örringen 20 kr, fingerringarna 75 kr, matskedarna 20 kr, toilettaskarna 4 kr och ströskeden 3 kr. Han fick också betala Nilsson och Winblads rättegångskostnader med 30 kr samt kostnader för "*lösen och utslag*". Om Carl Alfred någonsin betalade sina böter vet vi inte.

Håkan Bergström, Karlstad

Texterna är hämtade från Håkan Bergströms hemsida www.hosserudskullen.se. På hans hemsida kan du finna ytterligare information och bilder som rör Vretstorps gästgiveris historia.